

¿s'haurien de qüestionar, com a mínim, atès que provenen de HŌMO i fan referència indistintament a homes i dones, les formes *hom*, *tothom* (vg., pel que fa a aquest, l'excel·lent editorial del núm. 55 de *Els Marges*), *prohom*, *homenatge*, *humà*, *humanista*, *humanisme*, *humanitari*, *humanitat* i *homicidi*? Per motius similars, ¿caldria qüestionar els derivats de *pare* com *padrina*, *casa pairal*, *pàtria*, *expatriar*, *patrimoni* (el patrimoni de les dones seria el *matrimoni*?), *patrocini*, *parricidi* o *empadronar-se*?

Per a arrodonir aquest tema, als textos de les actes en qüestió caldria afegir-hi les aportacions de Gabriel Bibiloni (els articles aplegats sota el títol «Llenguatge, gènere i sexe», *L'Espira*, 21-3-2009 i 25-4-2009) i, més recentment, de Neus Nogué i Montserrat Cortès-Colomé (coordinadores del monogràfic «Sobre el gènere i el sexe en les llengües», *Caplletra*, núm. 54, 2013). El llibre de Junyent, que inclou una reveladora introducció

d'aquesta lingüista (pp. 9-23), a part de les ponències, recull un resum de les intervencions que es feren al final de la jornada (pp. 139-169) —entre les quals cal destacar una de les més estimulants, la de qui va cloure l'acte, el desaparegut Joan Solà— i, en forma d'apèndix, dos textos afegits del camp de la lingüística i l'«Acord sobre l'ús no sexista de la llengua», fruit del grup de treball, aquest darrer, que es va constituir arran de la jornada. Des del punt de vista normatiu, malgrat el castellanisme *desperdici* (p. 129) i l'ús semàntic dubtós del verb *abocar* (p. 143), es pot dir que és una edició bastant acurada.

El problema dels desdoblaments en català preocupa especialment quan, com afirma Junyent *off the record*, es troba ben viu a les escoles. És per això que, en aquest sentit, cal conscienciar els docents que formaran les noves generacions del país. Diu Jordi Puntí (p. 137), adduint exemples similars, que aquesta

mena d'expressions es presten, fàcilment i literàriament, a una «voluntat paròdica». Això fa pensar en aquells versos de Salvador Oliva, que, en els anys vuitanta del segle passat, valent-se d'un joc de paraules mitjançant el gènere en català, feien: «un tren no pot ser el mascle d'una trena, / ni és una fila el femení d'un fil, / ni vila no designa *dona vil*, / ni mai no fan l'amor el be i la bena». Recordant, també de la mateixa dècada, el lema de la magnífica campanya de sensibilització del català que la Generalitat va impulsar sortint de la dictadura, sembla lícit que, per a col·laborar amb l'idioma i eradicar-ne els usos aberrants, es recomani la lectura del llibre que Junyent acaba d'editar, exponent de la feina ben feta, el qual no va destinat exclusivament als professionals, sinó que, com la llengua, és «cosa de tots». ♦

NÚRIA LEÓN MERCADER
Universitat de Barcelona

Petit atlas lingüístic

Joan Veny,
Petit atlas lingüístic del domini català, volum 4,
Institut d'Estudis Catalans,
Barcelona 2013.

Joan Veny és conegut des de fa una bona pila d'anys gràcies a la ingent tasca que ha dut a terme durant molt de temps en l'estudi de la llengua catalana, que inclou moltes de les obres més emblemàtiques i ambicioses de la dialectologia catalana. Avui dia la seva obra encara continua essent de referència en tot l'àmbit de la catalanística.

El *Petit atlas lingüístic del domini català* (PALDC) és una d'aquestes obres que no ens poden deixar indiferents, ni als filòlegs ni a les persones que tenen

interès per la llengua i per conèixer-la amb més profunditat. Tan sols amb un cop d'ull ràpid ja podem percebre la gran quantitat de feina i de dedicació que hi ha al darrere.

Tal com especifica el Veny mateix en la introducció, aquest quart volum —amb referències al lèxic del camp i els cultius— conté 121 mapes seleccionats dels 200 que conformen el volum quatre de l'*Atlas lingüístic del domini català* (1 de comparatiu, 26 mapes fonètics i 94 mapes lèxics). El volum l'inicien dos mapes introductoris: el primer amb els 190 punts d'enquesta i el segon amb les comarques que formen tot el territori de parla catalana.

Amb aquesta varietat de mapes el lector pot descobrir àmpliament l'enorme riquesa de la nostra llengua plasmada en la variació lingüística: per exemple, en quines zones es diu *ordi*, *civada* o *avena*, com també la variació fonètica de la lletra *o* a l'hora de pronunciar la paraula *jou*. I tot això, acompanyat d'uns mapes d'una qualitat molt bona, ben fets i ben cartografiats.

Cada mot estudiat apareix numerat des del 461 fins al 581, primer i últim respectivament. L'estructura de les pàgines és clara i adequada. Sota la paraula o el sintagma que s'analitza hi ha la referència corresponent al mateix mot o sintagma de l'ALDC. Tot seguit hi ha referències etimològiques i les explicacions que complementen el mapa i en guien la interpretació. En alguns casos les explicacions necessà-

ries per a una interpretació correcta del mapa són força llargues i aleshores apareixen a pàgina sencera, amb el mapa corresponent a la pàgina següent (sempre a la dreta perquè no calgui girar full).

Un cop ja s'han presentat tots els mapes, hi ha la llista amb la bibliografia consultada, pràcticament exhaustiva. Després apareix una llista terminològica amb les paraules més usuals del camp de la llengua i la dialectologia, molt útils per a tots aquells lectors que no són grans entesos d'aquesta disciplina. Un índex alfabètic de mots clou el volum.

Tota l'obra desprèn qualitat de principi a fi, tant en les explicacions lingüístiques que hi apareixen com en els mapes que les acompanyen. També és destacable la utilitat, com dèiem, dels índexs que trobem al final del llibre, que permeten, en tot moment, localitzar qualsevol paraula relacionada amb aquest camp semàntic i que ha aparegut prèviament en algun dels mapes.

Ara bé, malgrat que la feina de Veny és constant i molt acurada, el projecte que porta a terme amb els atlas encara es troba en una fase intermèdia. Cal tenir en compte les dificultats inherents que planteja, tant logístiques com editorials, així com la relativa lentitud que suposa haver de revisar tants aspectes i tan diversos. Tot i això, no tenim cap dubte que el seu esforç acabarà superant tots els esculls. ♦

ABEL CARRETERO ERNESTO
Universitat de Barcelona